

Пустишева В. О.

Магістрантка 1-го курсу історичного факультету ЖДУ ім. І. Франка, м.Житомир, Україна

Науковий керівник: Рудницька О. П., кандидат юридичних наук, доцент, ЖДУ ім. І. Франка, м. Житомир, Україна

Розвиток благодійності у Великобританії в XIX столітті

Питання благодійності завжди залишаються актуальними. Адже навіть при найвищому рівні розвитку суспільства, виробництва в країні, завжди є категорія осіб котрі потребують допомоги. Суспільство і держава намагаються підвищувати якість і результативність благодійності, проте повністю контролювати цю діяльність неможливо. Саме тому потрібно звертатися до досвіду інших країн аби зрозуміти, яку систему потрібно побудувати і яких помилок уникнути. Досвід минулого і сьогодення — залишається безцінним.

У сьогодиншій Англії благодійна діяльність чітко контролюється державними структурами, багато комерційних, страхових та інвестиційних компаній, банки, мають свої фонди, а в благодійності так чи інакше бере участь велика частина населення країни, причому починаючи з самого раннього віку. Тому проаналізувавши досвід Великобританії у встановленні системи опіки можна знайти відповіді на багато запитань.

Вивченням благодійної діяльності в Великобританії займалася низка вчених. Зокрема, Попович Г.М. у праці «Історія соціальної роботи в Україні і за кордоном». Праця дуже змістовна і є важливим базисом для загальної картини розвитку благодійності, до того ж в контексті з Україною. Окремо потрібно сказати про праці Дж. Тревел'яна: « Социальная история Англии», «История Англии от Чосера до королевы Виктории». Його праці є змістовними і об'ємними, дають змогу мати повне уявлення про розвиток Англії. Завдяки чому ми можемо проаналізувати що і хто впливав на розвиток благодійності, і якою вона була.

Перша Британська благодійна організація офіційно була заснована ще в XII столітті. Але і до цього існували традиції допомагати знедоленим, позбавленим даху над головою, хворим і сиротам. Законодавчо благодійність в Англії вперше була закріплена за часів правління Тюдорів — понад 400 років тому. Одна з почесних місій королівської сім'ї — підтримувати благодійні проекти і всіляко допомагати людям, позбавленим людських благ за своїм походженням або через обставини, що склалися.

Саме у XIX столітті в законодавстві європейських країн з'явилася вказівка на те, що суспільство відповідальне за людей, котрі потребують допомоги. Паралельно з державною системою піклування про бідних формувалася система благодійних установ спрямованих на надання в першу чергу індивідуальної допомоги інвалідам. У 1869 році в Лондоні було засновано «Благодійне товариство для координації допомоги, що надається » [2, с. 176].

Не останньою була організація створена в 1878 році англійським священиком Вільямом Бутом — «Армія порятунку», метою якої була боротьба зі злом і людськими стражданнями. Організація мала свою програму, яка реалізувалася в різних країнах. Міжнародний центр Армії порятунку знаходився в Лондоні. Програма включала і напрямки допомоги інвалідам: допомога сліпим (забезпечували житлом і їжею), активно допомагали інвалідам [1, с.47].

Відтворюючи картину соціокультурного життя у Великій Британії вчені прийшли до висновку, що англійці люблять робити добро, люблять дивувати своєю великодушністю і завжди допоможуть нещасному, якщо впевнені, що він не

прикидається нещасним. Але в іншому випадку швидше дадуть йому померти. І це є дійсно справедливо, адже допомогу повинен отримувати той, хто її потребує. І не можна назвати англійців «скупими», адже відомо, що благодійність і філантропія залишалися найбільш дієвими формами боротьби з соціальними проблемами в Великобританії. Історики відзначають, що в XVIII-XIX ст. багато британських сім'ї різного матеріального достатку віддавали 1/10 частину своїх доходів на благодійні потреби. За статистикою в 1890 році сім'я з середнього класу витрачала на благодійність більше, ніж на будь-які інші витрат, крім лише харчування.

Необхідно зазначити, про проблеми розвитку благодійності в Великобританії. До останньої третини XIX ст. благодійна діяльність проходила стихійно і неорганізовано. Д. Фразер вказував, що в 1861 році в Лондоні існувало щонайменше 640 благодійних організацій, до яких протягом 1880-х рр. додалося ще 144 об'єднання. Їх річний фінансовий прибуток становив близько 2,5 млн фунтів стерлінгів. Причому ця сума не включала одноразових пожертвувань окремих людей. Всі ці численні благодійні організації та окремі філантропи діяли на власний розсуд, не були зв'язані між собою, не вели облік проведеної роботи і не аналізували її результати. В Англії спробу впорядкувати благодійність вперше здійснив священик Т. Чалмерс. В одній з бідних парафій Г він організовував допомогу бідним, виходячи з ретельного попереднього вивчення соціальних умов їх життя. Сучасники Т. Чалмерса, на жаль, не оцінили його діяльність [2, с. 180].

Однак пізніше, приблизно через півстоліття, досвід Чалмерса був узятий на озброєння активістами, які спробували подолати «стихийність англійської благодійності», створивши організацію — «Суспільство для організації благодійної допомоги та запобігання жебрацтва». Модель надання допомоги, запропонована організацією побудована за прикладом досвіду Т. Чалмерса, а головними завданнями було, по-перше, припинення стихійного розподілу матеріальних засобів і впорядкування благодійної діяльності численних об'єднань Лондона, а по-друге — моральний розвиток, що дозволило б їм підвищити свій соціальний статус і вирватися з порочного кола бідності. Першим секретарем організації став Бернард Бозанкет. Протягом 1870-х і 1880-х рр. названа організація утвердилася як провідна сила у виконанні законів про бідних. Суспільство привернуло до своїх лав таких енергійних та ініціативних людей, як О.Хілл, У. Чана, У. Бейлварда, С. Барнета, і багатьох інших [4, с. 448].

Також важливим видом благодійної діяльності були – робочі будинки, які з'явилися в Англії ще в XVII столітті і представляли собою благодійні заклади, де бідняки працювали в обмін на їжу і дах над головою. До 1834 року робочими будинками відали парафії. Вони ж надавали зубожілим прихожанам ще один вид допомоги: хліб і мізерні суми грошей. Допомога припадала як не можна до речі робітникам і селянам, які втратили працездатність. На фабриках, де не дотримувалися правила безпеки, існував тисяча і один спосіб покалічитися, та й часті хвороби підривали здоров'я. Але звідки ж взяти кошти на підтримку калік, жебраків, сиріт і вдів? З забезпечених прихожан стягували податок на користь приходу, які потім розподіляли між бідняками.

У першій половині XIX століття ситуація з бідністю і безробіттям загострилася настільки, що потрібні були радикальні заходи. З 1801 по 1830 роки населення Англії зросло на дві третини і досягло 15 мільйонів. Ця тенденція турбувала економістів, особливо прихильників Томаса Мальтуса, який стверджував, що неконтрольоване зростання населення призведе до голоду і нещастя. А вже в 1820-1830-х роках пророцтво Мальтуса здавалося особливо актуальним. Наполеонівські війни і торгова

блокада підірвали економіку Англії, а Хлібні закони не принесли користі фермерам, зате позначилися на сімейних бюджетах робітників - хліб значно подорожчав. Деякі графства виявилися на межі розорення. В середині 1830-х років фермери зітхнули з полегшенням, радіючи теплій погоді і рясному врожаю, але триденний снігопад взимку 1836 року ознаменував початок зтяжнього похолодання. Англію чекали «голодні сорокові», період неврожаю, епідемій, безробіття, застою в економіці [5, с. 258].

Саме тому в серпні 1834 року парламент прийняв новий закон про бідних. На зміну застарілій системі парафіяльної благодійності прийшла нова система на основі робочих будинків. Окремі парафії об'єднувалися в союзи піклування про бідних, і в кожному союзі будувався робочий дім. Туди і надходили бідняки, перетворюючись у власність.

Простий люд не сприйняв нововведення. Відразу поповзли чутки, ніби всіх жебраків будуть заганяти в робітні будинки насильно, а там годувати отруєним хлібом. Насправді ж, бідняки ставили перед вибором. Вони могли поселитися в погані умови, з мізерною їжею і виснажливою роботою, але зате з дахом над головою. Або ж зберегти свободу, але тоді вже самим піклуватися про своє харчування. Умови жорсткі, але інших у той час не було. Скільки б не критикувала «Таймс» нові заклади, середні і вищі класи виявилися задоволені парламентської ініціативою. Жебраків стало менше, а парафіяльний податок знизився на 20% [2, с.187].

День в робочому будинку був розписаний по годинах. Спати його мешканці лягали в 9 вечора, а прокидалися затемна. Про зміну діяльності їм повідомляв дзвін: вставати, одягатися, читати молитви, і працювати, працювати, працювати! Нарівні з дорослими працювали й маленькі діти у вільний від шкільних занять час. Якщо суворе життя когось не влаштовувало, то робітничий дім покидала вся сім'я. З робочого будинку йшли так само, як надходили, всією сім'єю. Теоретично, чоловікам і дружинам дозволено було бачитися днем, хоча спати вони повинні були окремо, щоб не плодити злидні. На ділі подружжю і протягом дня побачитися було дуже важко. Те ж саме стосувалося і матерів з дітьми, причому у незаміжних матерів забирали новонароджених [2, с. 188].

Робітники постійно відчували нестачу харчів, це були дійсно дуже жакливі умови. Неодноразово траплялися випадки людоїдства, через які газета «Таймс», намагалася підняти скандал і закрити робочі будинки. Але всупереч всім старанням журналістів, вони продовжували існувати аж до середини ХХ століття.

Отже, розвиток благодійності в Великобританії мав дуже суперечливий характер. З одного боку держава намагалася піклуватися про знедолених, але з іншого те, яким чином вона це робила здебільшого жахає. Але кожному історичну подію потрібно розглядати в контексті часу в якому вона відбувалася, тому події цього періоду диктували свої умови розвитку благодійності.

Список використаних джерел:

- 1.Попович Г.М. Історія соціальної роботи в Україні і за рубежом : Навчально-методичний посібник. Ужгород, 2000. 143 с.
- 2.Тетерский С.В. Введение в социальную работу: Учебное пособие. М.:2001. 496с.
- 3.Треvelьян Дж.М. Социальная история Англии. Смоленськ:Русич,1959.608 с.
- 4.Треvelьян Дж.М. История Англии от Чосера до королевы Виктории. Смоленськ: Русич, 2001. 624 с.
- 5.Фирсов М.В., Студенова Е.Г. Теория социальной работы: Учеб. пособие. М.: ВЛАДОС, 2000. 432 с.

Руткевич Е. А.

Студентка 2 курса юридического факультета УО «Брестского государственного университета им. А. С. Пушкина», г. Брест, Республика Беларусь

Научный руководитель: Зайчук Г. И., кандидат юридических наук, доцент УО «Брестского государственного университета им. А. С. Пушкина», г. Брест, Республика Беларусь

Защитные насаждения водных объектов и правовой режим водоохранных зон

Дефиниция «насаждения» закреплена в Законе «О растительном мире» от 14 июня 2003 г. № 205-З. Законодатель установил, что насаждения – это совокупность произрастающих на определенной территории деревьев и (или) кустарников, как образующих, так и не образующих растительное сообщество [1].

Если рассматривать насаждения как защитную категорию, то в Законе «О мелиорации земель» от 23 июля 2008 г. № 423-З установлено, что защитные насаждения – это естественная и искусственно созданная древесно-кустарниковая растительность (насаждения), не входящая в лесной фонд, предназначенная для защиты почв от водной и ветровой эрозии, а также для защиты мелиоративных систем и отдельно расположенных гидротехнических сооружений от вредного воздействия природных и антропогенных факторов [2].

Согласно статьи 1 Водного Кодекса Республики Беларусь от 30 апреля 2014 года, под водным объектом понимается сосредоточение вод в искусственных или естественных углублениях земной поверхности либо в недрах, имеющее определенные границы, объем и признаки гидрологического режима или режима подземных вод [3]. Также необходимо отметить, что насаждения вдоль водных объектов имеют целевое водоохранный-защитное и экологическое значение. Непосредственно проектирование и выращивание насаждений напрямую зависит от рельефа местности, от классификации водных объектов и протяженности рек, водохранилищ, а также от степени влияния защитного насаждения на береговую линию. Берегозащитные насаждения выполняют необходимые функции для охраны и защиты водных объектов. К таким функциям можно отнести: предотвращение эрозионных процессов берегов, разрушение русла рек, загрязнение воды и заиливание водоемов, чрезмерное испарение влаги с водной поверхности, а также регуляция гидрологического режима водоемов и сохранения их полноводности [4].

Что касается водоохранных зон, то данным зонам посвящена глава 11 Водного Кодекса Республики Беларусь. Согласно данной главе водоохранная зона имеет свой правовой режим, который заключается в ограничении осуществлении хозяйственной и иной деятельности, обеспечивая предотвращение загрязнения и засорения территории, прилегающей к поверхностным водным объектам. Например, к таким ограничениям на законодательном уровне относят: применение (внесение) с использованием авиации химических средств защиты растений и минеральных удобрений; мойка транспортных и других технических средств; устройство летних лагерей для сельскохозяйственных животных и другие ограничения, содержащиеся в статье 53 данного Кодекса [3]. Также необходимо отметить, что в Лесном Кодексе Республики Беларусь от 24 декабря 2015 г. выделены защитные леса, которые расположены в границах водоохранных зон.

Для того, чтобы обеспечить предотвращение и уменьшение вредного воздействия природных и антропогенных факторов на земли (почвы) и другие природные объекты, необходимо проводить комплексы лесохозяйственных